Slachta Margit
Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK SEGÍTŐJE

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és
VEKOP-7.5.1-16-2016-00001
kiemelt projektek
Cím: 1071 Budapest, Peterdy u. 15.
E-mail: efop382@nszi.hu
E-mail: vekop751@nszi.hu

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KÉSZÍTETTÉK:

Gyurok Ernő
Szalai Zsuzsanna

SZAKMAI LEKTOROK:

Farkasné Dr. Gönczi Rita
Helmeczi Erika

TARTALOM

Bevezető 4

A képzés indoklása, szabályozásának jogi háttere 6

A képzés jogi háttere 6

A képzés megnevezése 6

A képzés szervezésének feltételei 7

Képzőhellyel szembeni elvárások 8

Személyi feltételek 8

Tárgyi feltételek 9

A képzés bemeneti követelményei 11

Felmentések kezelése 11

A képzés felépítése 12

A képzési program célja 12

A program célcsoportja 12

A képzés során megszerezhető kompetenciák 12

Általános szakmai követelmények 12

A képzési idő 13

Teljesítési követelményrendszer 14

Vizsgakövetelmények 14

A záróvizsga értékelése 14

Javító- és pótlóvizsga 14

A képzés által nyújtott képesítés 15

A képzési program témakörei 16

Érzékenyítés 16

1. Témakör: Gyógypedagógiai alapismeretek 16

2. Témakör: Ápolási és gondozási alapismeretek, fogyatékos személyek segítőjének feladatai 20

3. Témakör: Fogyatékosság-specifikus ápolási és gondozási feladatok 23

4. Témakör: A szociális munka/szociális segítés alapjai 25

5. Témakör: Érdekvédelem, panaszkezelés, esélyegyenlőség 29

6. Témakör: Szakmai készségek 30

A képzési program gyakorlata 31

Bevezető

A Fogyatékos személyek segítője (továbbiakban: segítő) képzés célja, hogy a szakképzettséggel nem rendelkező szakmai munkakört betöltő személy számára biztosítsa a betöltött munkakör keretében ellátandó, szakképzettséget nem igénylő munkatevékenység végzéséhez szükséges kompetenciák kialakítását és bővítését, valamint az adekvát ismeretek és készségek elsajátítását.

A képzés elméleti és gyakorlati ismeretekkel kíván segítséget és támogatást nyújtani a szakképzettséggel nem rendelkező személy részére, ami felkészülést biztosít a szakképzett ápoló vagy gondozó irányítása mellett a fogyatékos személy személyre szabott ellátásában.

A fogyatékos személyek segítője képzés több szakterület együttműködésén alapul és ennek szellemében mutatja be a fogyatékos személyek ellátásának egymásra épülő összetett rendszerét és kihívásait.

Fontos, hogy a képzés eredményeként megvalósuló szemléletformálás, tudásbővítés járuljon hozzá a szakmai munkakörben foglalkoztatott szakképzetlen személy hatékony feladatellátásához, a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltató szakmai színvonalának javításához, az esetleges szakképzettség megszerzéséhez és a pályán maradáshoz.

A képzés konkrét célja, hogy a képzésben résztvevők ismerjék meg:

- a fogyatékos emberekkel történő foglalkozás szakmai alapjait, értékrendszerét, a szociális segítés főbb alapelveit;
- a személy szociális szükségleteit, a család gondozó funkcióját és felelősségét, a társadalom viszonyát a fogyatékos emberhez, a célcsoportot érintő problémákhoz;
- a különböző fogyatékossági típusok jellemzőit, a rehabilitáció, a habilitáció és a gondozás alapfogalmait, eszközrendszerét;
- a szociális ellátórendszeren belül a fogyatékos emberek számára biztosított személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatási formák szakmai feladatait és működési feltételeit;
- az egyes szolgáltatások tekintetében a kompetenciájába tartozó tevékenységek elméleti hátterét és gyakorlati megvalósítását, kivitelezését;
- a fogyatékos ember esetében a legjellemzőbb élettani és kórélettani ismeretekhez kapcsolódó és a kompetenciájába tartozó tevékenységek elméleti hátterét és gyakorlati kivitelezését;
- a szocio- és foglalkoztatás-terápiák alapjait, jelentőségét, fajtáit, módszereit és eszközrendszerét, kapjon elméleti és gyakorlati tudást a kompetenciájába tartozó tevékenységekről.

A résztvevők váljanak képessé:

- a szakképzett ápoló vagy gondozó munkakörben foglalkoztatott személy közvetlen irányítása és felügyelete mellett tevékenyen részt venni a fogyatékos személy egyes alapvető szükségleteinek kielégítésében;
- a képzés során kialakított és továbbfejlesztett kompetenciák birtokában az ápoló vagy gondozó irányítása mellett aktívan közreműködni a szociális szolgáltatások szakmai programjának a megvalósításában;
- a személyes szükségletek kielégítésére mindazon feladatok tekintetében, melyek nem igényelnek ápolói vagy gondozói beavatkozást;
- a képzés során kialakított, továbbfejlesztett kompetenciák birtokában az ápoló vagy gondozó irányítása és felügyelete mellett részt venni az egyéni fejlesztési, gondozási, illetve rehabilitációs terv megvalósításában;
- a fogyatékossággal élő embert támogatni az önálló tevékenységek végzésében és a személyes környezetének kialakításában;
- a fogyatékos személy sajátos szükségleteinek ápoló vagy gondozó által történő felmérését követően, az ápolóval, gondozóval együttműködve az ápolási, gondozási folyamatok egyes – kompetenciájába

tartozó – részfeladatainak elvégzésére, tevékenységével hozzásegíteni az ápolót vagy gondozót a szakmai feladatok hatékonyabb megoldásához.

A KÉPZÉS INDOKLÁSA, SZABÁLYOZÁSÁNAK JOGI HÁTTERE

A szociális szolgáltatásokat érintően kialakított új képzéssel az ágazatban munkavállalóként jelen lévő, a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet (a továbbiakban: SzCsM rendelet) 3. számú mellékletében meghatározott szakképzettséggel nem rendelkező, szakmai munkakörben foglalkoztatott munkavállalók számára, a munkakörbe tartozó tevékenységek szakszerű elvégzését támogató kompetenciabővítésre és tudásátadásra kerül sor.
Az SzCsM rendelet a szociális szolgáltatások működtetéséhez szükséges személyi feltételek körében:

- alapszolgáltatás esetén 50%-os,
- a szakosított ellátás esetén 80%-os

szakképzettségi arányt határoz meg.

A szabályozásból adódóan az ágazatban jelentős számban dolgoznak szakképzetlen személyek. A szakképzettségi arány emelése az ágazat alacsony humánerőforrás megtartó képessége miatt nehézkes, ugyanakkor az igénybevevők biztonsága, az emberi méltóság megőrzését szem előtt tartó szolgáltatásnyújtás megvalósítása miatt elengedhetetlen a szakképzettséggel nem rendelkező, laikus munkavállalók képzési rendszerének kidolgozása.

Az ágazati képzések között bevezetésre kerülő segítő képzések célja a szakképzetlen személyek szakértelmének, szakmai rálátásának és célcsoport specifikus ismereteinek bővítése oly módon, hogy az egységes szabályok és egységes szakmai tartalom mentén valósul meg.

A segítő képzés mint lehetőség megteremtésével hosszú távú célként megfogalmazódik a szakképzettséggel nem rendelkező személyek ágazat iránti elköteleződésének elmélyítése, és az ágazat profiljába tartozó szakma jövőbeni megszerzésének elősegítése, támogatása is.

A képzést meghatározó jogszabályi háttér

Törvények
1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (a továbbiakban: Szt.)
1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról (Fot.)

Kormányrendelet
11/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a felnőttképzésről szóló törvény végrehajtásáról

Miniszteri rendeletek
1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (a továbbiakban: SzCsM rendelet)
14/2022. (IV. 29.) EMMI rendelet a szociális ágazati képzésekről és vizsgakövetelményekről (a továbbiakban: Rendelet)

A képzés pozicionálása a képzési/továbbképzési struktúrába

A képzés a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: Fktv.) 1. § (2) bekezdése szerinti, jogszabály alapján szervezett képzés.

A képzés megnevezése
Fogyatékos személyek segítője

A képzés szervezésének feltételei

Képzést az NSZI által pályázati úton kijelölt szervezet (a továbbiakban: képző) végezhet (14/2022. (IV.29.) EMMI rendelet).

A gyakorlati képzést a foglalkoztatást biztosító szervezettől különböző szociális szolgáltatónál/intézménynél kell megszervezni. A képzést megelőző időszakban megszerzett szakmai gyakorlat nem vehető figyelembe a képzési kötelezettség teljesítéséhez. Az oktatók felkészítése során a gyakorlati képzésben részt vevő oktatókat is megfelelő felkészítésben kell részesíteni.

Online képzés szervezése
A képzési program keretében nem engedélyezett.

Képzőhellyel szembeni elvárások

a) személyi feltételek

A képzésben szakmai tantárgyakat oktatóknak a Képzési Programban (a továbbiakban: KP) feltüntetett szakmai képesítéssel kell rendelkezniük.

- Az oktatók felkészítése során a gyakorlati képzésben részt vevő oktatókat 3 órás felkészítésben kell részesíteni.
- A felkészítés során megismerik a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltató szakmai színvonalának javítására irányuló és tudásátadáson alapuló képzési program célját, tartalmát, feltételeit, egységeit a fogyatékos személyek segítője kompetenciakörére fókuszálva.
- A gyakorlati képzést vezetők megismerik az elméleti órák felépítését és szakmai tartalmát a tananyagban és azokra alapozva alakítják ki a gyakorlati képzés során elsajátítandó készségeket, kompetenciákat, melyeket a hallgatóknak a gyakorlat időtartama alatt elsajátítani szükséges.

Tantárgyak szerinti bontásban:

Tantárgy	Szükséges szakképesítés/szakképzettség Legalább 3 éves oktatási gyakorlati idővel vagy a fogyatékos személyek részére nyújtott személyes gondoskodás területén eltöltött legalább 3 éves szakmai gyakorlattal rendelkező szakember.
Érzékenyítés	szociális munkás, szociálpolitikus, szociális menedzser, szociális szervező, szociálpedagógus, okleveles rehabilitációs szakember, gyógypedagógus, pszichológus
1.1. A gyógypedagógia rendszere és a gyógypedagógia területei	gyógypedagógus
1.2. A fogyatékosság meghatározása és lehetséges okai, fogyatékosság-specifikus fogalmak	gyógypedagógus
1.3. Fogyatékos személyekkel történő kommunikációs lehetőségek és eszközök	gyógypedagógus
2.1. A legjellemzőbb élettani és kórélettani ismeretek elméleti háttere	orvos, szakorvos, ápoló, mentőtiszt, egészségügyi tanár, gyógytornász, védőnő
2.2. Elsősegélynyújtás	orvos, szakorvos, ápoló, mentőtiszt, egészségügyi tanár, gyógytornász, védőnő
3.1. Fogyatékosság-specifikus ápolási és gondozási feladatok (elmélet)	orvos, ápoló, mentőtiszt, egészségügyi tanár, gyógytornász, védőnő
3.2. Fogyatékosság-specifikus ápolási és gondozási feladatok (gyakorlat)	orvos, ápoló, gyógypedagógus, védőnő, szociális gondozó és ápoló
4.1. A személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatások, szakmai feladatai és működésük feltételei	szociális munkás, szociálpolitikus, szociális menedzser, szociális szervező, szociálpedagógus, okleveles rehabilitációs szakember

4.2. A fogyatékos személyek foglalkoztatásának alapjai	szociális munkás, szociálpolitikus, szociális menedzser, szociális szervező, szociálpedagógus, okleveles rehabilitációs szakember
4.3. A fogyatékos személyek foglalkoztatása	szociális munkás, szociálpolitikus, szociális menedzser, szociális szervező, szociálpedagógus, okleveles rehabilitációs szakember
4.4. A fogyatékos személyeket érintő társadalmi kihívások	szociális munkás, szociálpolitikus, szociális menedzser, szociális szervező, szociálpedagógus, okleveles rehabilitációs szakember
5.1. Szociális szolgáltatások jogszabályi háttere	jogász, szociális munkás, szociálpolitikus, szociális menedzser, szociális szervező, szociálpedagógus, okleveles rehabilitációs szakember
6.1. Szakmai készségfejlesztés	pszichológus, kommunikációs szakember, mentálhigiénés szakember, gyógypedagógus, szociális munkás, szociálpedagógus, okleveles rehabilitációs szakember

b) tárgyi feltételek az elméleti képzéshez

Az oktató helyiségeknek meg kell felelniük a nemzeti szabványban vagy a nemzeti szabvánnyal azonos, illetve azzal egyenértékű építési és műszaki előírásokban foglaltaknak, továbbá az építésügyi, a tűzvédelmi, az egészségvédelmi, a munkavédelmi jogszabályokban előírt követelményeknek az akadálymentes megközelítés és használatnak és a közegészségügyi előírásoknak.

	Helyiségek	**Mennyiségi mutató**	**Megjegyzés**
1.	Tanterem/előadóterem	Képzési helyszínenként és csoportonként 1 db	A terem alapterülete min.: 1,5 m^2/fő
2.	WC helyiség	Képzési helyszínenként min. 1 db (résztvevők létszámának figyelembevételével)	Szükség szerint akadálymentesített (fogyatékos személy résztvevő esetén)
3.	Adminisztrációs iroda és irattár	Intézményenként 1 db	

Helyiségek bútorzata, egyéb berendezési tárgyai			
	Eszköz, berendezés	**Mennyiségi mutató**	**Megjegyzés**
4.	Tanulóasztalok	Résztvevők létszámának figyelembevételével	Szükség szerint akadálymentesített berendezési tárgyak (fogyatékos személy résztvevő esetén)
5.	Tanári/előadói asztal	Tantermenként/előadótermenként 1 db	
6.	Székek vagy írólapos székek	Résztvevők/oktatók létszámának figyelembevételével	
7.	Tábla és/vagy flipchart, interaktív tábla	Tantermenként/előadótermenként 1 db	
8.	Számítógép internet hozzáféréssel	Tantermenként	
9.	Álló- és mozgóképvetítő eszköz/projektor	Tantermenként	
10.	Egyéb eszközök	Flipchartpapír, vetítővászon, interaktív tábla mágneses letörölhető tábla, papírok, filctollak	

c) A gyakorlati hellyel kapcsolatos elvárások

A gyakorlati hellyel kapcsolatos elvárás, hogy a különböző ellátások és fogyatékossággal élő személyek legjellemzőbb élettani és kórélettani ismeretekhez kapcsolódva az elméletben megismert tevékenységek gyakorlati bemutatására, tudásátadására legyen alkalmas.

A gyakorlati képzést szociális szolgáltatónál/intézményben kell megszervezni.

- A gyakorlati hely biztosítsa a gyakorlat lebonyolításához szükséges helyet, eszközöket, szakmai felügyeletet, szakmai irányítást, valamint a szükséges szakmai tudás átadásának lehetőségét.
- Legyen érthető, interaktív és törekedjen a tudásátadásra.
- A gyakorlati képzés épüljön az elméletben átadott ismeretekre. Bővüljön a szakképzetlen személy(ek) készsége, szakmai rálátása, helyzetfelismerése és célcsoport specifikus ismerete.
- Nyújtson felkészülést a szakképzett ápoló vagy gondozó irányítása mellett a fogyatékos személy személyre szabott ellátására.
- A gyakorlati helyszínt biztosító szociális szolgáltató/intézmény legyen alkalmas a biztonságos és egészséges munkakörülmények biztosítására és a gyakorlat megszervezésére.
- A gyakorlat megkezdése előtt a gyakorlati képzésben résztvevő személy részére munkavédelmi oktatást kell tartani.

A képzés bemeneti követelményei

A képzés megkezdéséhez szükséges közismereti előképzettség
általános iskolai végzettség

A képzés megkezdéséhez szükséges szakmai előképzettség
nem szükséges

Előzetesen megszerzett tudás beszámítása
Előzetesen megszerzett tudás beszámítása nem lehetséges.

Előzetes tudásmérés
Előzetes tudásmérés nem engedélyezett.

Felmentések kezelése
Felmentési lehetőség a Fogyatékos személyek segítője szociális ágazati képzés során nem biztosított.

A képzés eredményes elvégzésének igazolásának módja
tanúsítvány

A KÉPZÉS FELÉPÍTÉSE

A képzési program célja

A képzésben résztvevők szakmai rálátásának és célcsoport specifikus ismereteinek bővítése oly módon, hogy az **egységes szabályok és egységes szakmai tartalom** mentén valósuljon meg a képzési program.

A szociális ágazati képzési struktúrában a fogyatékos személyek segítője képzés kialakítása és tananyag felépítése a meghatározott szakképzettséggel nem rendelkező munkavállalók számára került kialakításra. Célja a szakképzettséggel nem rendelkező személyek szakértelmének növelése, szakmai rálátásának tágítása, szemléletformálása, kompetenciabővítése, a célcsoport specifikus ismeretek átadása, a munkakörhöz tartozó gyakorlati tevékenységek szakszerű elvégzésének megismerése, és a megfelelő szakmai együttműködés kialakítása.

A segítő képzést elvégző személy a szakképzett ápoló vagy gondozó (a továbbiakban: gondozó) munkakörben foglalkoztatott személy közvetlen irányítása/felügyelete mellett munkaköri feladatait hatékonyan végzi, és a gondozó irányításával képessé válik a személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatás szakmai munkájában történő aktív feladatellátásra.

A képzés kialakításának hosszú távú célja a szakképzettséggel nem rendelkező személyek ágazat iránti elköteleződésének elmélyítése, az ágazat profiljába tartozó szakmai végzettség jövőbeni megszerzésének elősegítése és a szociális pályán való munkavállalás megalapozása.

A program célcsoportja

Fogyatékos személyek számára biztosított személyes gondoskodást nyújtó szociális alap- vagy szakosított ellátásban, az 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet 6. § (2) bekezdésében meghatározott szakmai létszám keretében, gondozó munkakörben, szakirányú szakképzettség hiányában foglalkoztatott munkavállalók.

A képzés során megszerezhető kompetenciák

A fogyatékos személyek segítője:

- A szakképzett ápoló vagy gondozó munkakörben foglalkoztatott személy közvetlen irányítása és felügyelete mellett a fogyatékos személy alapvető szükségleteinek kielégítésében vesz részt és az ápolási, gondozási folyamatok egyes – kompetenciájába tartozó – részfeladatait elvégzi.
- Képessé válik a fogyatékos személy kommunikációjának és a jelzéseinek megértésére.
- Támogatást és irányítást nyújt a fogyatékos személy önálló tevékenységeinek elvégzésében, a személyes környezet kialakításában és rendben tartásában.
- Képessé válik felmérni az ellátott fizikai, mentális állapotát és felismerni a hirtelen fellépő vészhelyzetet.
- Képessé válik teamben dolgozni, az általa összegyűjtött információkat dokumentálni, átadni és kezelni.
- Megismeri a fogyatékos személyek személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatások körét.
- Részt vesz a szociális szolgáltatások szakmai programjának végrehajtásában, az egyéni fejlesztési, szolgáltatási, gondozási, illetve rehabilitációs terv megvalósításában.
- A fogyatékos személyeket érintő társadalmi kihívások kapcsán képessé válik a szakmai szabályok mentén véleményt formálni és a fogyatékos személyek hozzátartozóival kapcsolatot tartani.

Általános szakmai követelmények

A képzésben résztvevő legyen képes:

- olvasott, írott köznyelvi és a szakmához kapcsolódó, egyszerű köznyelvi fordulatokkal megfogalmazott, az általa végzett ellátási formához kapcsolódó szöveget megérteni

- információk gyűjtésére
- a különböző helyzetben élő emberek iránti empátiára, toleranciára
- segítőkapcsolat teremtésére
- adekvát kommunikációra
- konfliktusmegoldásra
- általános ismereteket speciális helyzetekben alkalmazni
- a szociális problémák felismerésére
- a szakmai etikai szabályok betartására, a szakmai értékek képviseletére
- módszeres munkavégzésre

A képzési idő (300 tanóra)*

	Óraszám(óra)*	
Témakörök, tantárgyak	**Elmélet**	**Gyakorlat**
Érzékenyítés	**6**	**6**
1. Témakör: Gyógypedagógiai alapismeretek	**36**	**12**
1.1. A gyógypedagógia rendszere és a gyógypedagógia területei	12	-
1.2. A fogyatékosság meghatározása és lehetséges okai, fogyatékosság-specifikus fogalmak	12	6
1.3. Fogyatékos személyekkel történő kommunikációs lehetőségek és eszközök	12	6
2. Témakör: Ápolási és gondozási alapismeretek, fogyatékos személyek segítőjének feladatai	**36**	**18**
2.1. A legjellemzőbb élettani és kórélettani ismeretek elméleti háttere	30	-
2.2. Elsősegélynyújtás	6	18
3. Témakör: Fogyatékosság-specifikus ápolási és gondozási feladatok	**36**	**60**
3.1. Fogyatékosság-specifikus ápolási és gondozási feladatok (elmélet)	36	-
3.2. Fogyatékosság-specifikus ápolási és gondozási feladatok (gyakorlat)	-	60
4. Témakör: A szociális munka/szociális segítés alapjai	**30**	**12**
4.1. A személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatások szakmai feladatai és működésük feltételei	12	-
4.2. A fogyatékos személyek foglalkoztatásának alapjai	3	-
4.3. A fogyatékos személyek foglalkoztatása	3	12
4.4. A fogyatékos személyeket érintő társadalmi kihívások	12	-
5. Témakör: Érdekvédelem, panaszkezelés, esélyegyenlőség	**24**	**-**
5.1. Szociális szolgáltatások jogszabályi háttere	24	-
6. Témakör: Szakmai készségek	**12**	**12**
6.1. Szakmai készségfejlesztés	12	12
GYAKORLAT: A tudásátadáson alapuló gyakorlati képzés, fogyatékos személyek ellátásával, rehabilitációjával foglalkozó szociális intézményben, nappali, vagy szakosított ellátás területen történik. A résztvevő saját intézménye kizárva.	-	
Összesen: 300 óra (60% elmélet 40% gyakorlat)	**180 óra**	**120 óra**

* Megjegyzés: az óraszámot tanórának tekintjük, így 1 tanóra = 45 perc

Teljesítési követelményrendszer

Maximális hiányzás mértéke a program időtartamának 10 % - a.
A részvétel igazolása az oktatók által vezetett jelenléti ív ellenjegyzésével történik.
A képzésen résztvevő személy a képzés végén záróvizsgát tesz (Rendelet 5. § (1)-(2) bekezdése).
A záróvizsga szóbeli vizsgafeladatból áll.

A szóbeli vizsgához a miniszter által jóváhagyott tételsort az NSZI a honlapján közzéteszi, az a miniszter által történő visszavonásig használható fel.

Záróvizsgára bocsátás feltételei:
A képzési programban meghatározott elméleti és gyakorlati óraszám teljesítésének igazolása.

Vizsgakövetelmények

Záróvizsga:
A képző a záróvizsgát a képzés utolsó napját követő 60 napon belül köteles megszervezni. A záróvizsga időpontjáról a képző legalább 30 nappal korábban írásban tájékoztatja a képzésben részt vevő személyt. A képző az NSZI-nek a vizsga megkezdése előtt legalább 30 nappal írásban bejelenti a záróvizsgát, és megküldi a képzési programban meghatározott záróvizsgára bocsátás feltételeinek teljesítéséről szóló igazolást.

A záróvizsga 3 tagú vizsgabizottság előtt történik.

Szóbeli vizsga:

A képzésben részt vevő személy kihúzott tétel alapján beszámol az elméleti és gyakorlati képzésen megszerzett tudásáról (felkészülési idő: 10 perc/vizsgázó, felelési idő: 10 perc/vizsgázó).
A vizsgacsoport létszáma minimum 8 fő, maximum 30 fő.
Záróvizsgára az bocsátható, aki a képzési programban megállapított vizsgára bocsátási követelményeknek eleget tesz.

A záróvizsga értékelése
A záróvizsgát a vizsgabizottság
a) kiválóan megfelelt
b) megfelelt vagy
c) nem felelt meg
minősítéssel értékeli.

A vizsgázó záróvizsgája sikertelen, ha a szóbeli vizsgafeladat „nem felelt meg” minősítéssel zárul.

Javító- és pótlóvizsga
Sikertelen vizsga esetén a vizsgázó javítóvizsgát tehet. Ha a vizsgázó a vizsgát neki fel nem róható okból meg sem kezdte, vagy megkezdte, de befejezni nem tudta, pótlóvizsgát tehet. A javító- és a pótlóvizsga a képzés befejezését követő egy éven belül tehető le. A képző bejelentése alapján az NSZI a javító- és pótlóvizsgára legkésőbb a képzés utolsó napját követő egy éven belül lehetőséget biztosít.
Az NSZI a javító- és pótlóvizsga szervezése során a Rendelet 5. § (9) bekezdésében előírt létszámkorláttól eltérhet.

A záróvizsgára vonatkozó további tudnivalókat (a vizsgabizottság összetétele és díjazása, a záróvizsga dokumentumai, a szociális ágazati képzések vizsgaelnöki névjegyzéke, záró rendelkezések) a Rendelet tartalmazza.

A képzés által nyújtott képesítés

A képzésben résztvevő **"Fogyatékos személyek segítője"** tanúsítványt kap.

A KÉPZÉSI PROGRAM TÉMAKÖREI

Érzékenyítés (6 tanóra elmélet, 6 tanóra gyakorlat):

Érzékenyítésnek nevezhetjük mindazt a tudatos vagy tudattalan, tervezett vagy spontán befolyásolást, nevelést, mely attitűdalakító hatásával odafigyelésre, empátiára, a megszokottól való eltérés elfogadására nevel.

Egy célzott csoport számára tervezett érzékenyítés célja, hogy nyíltan, könnyen tudjanak kommunikálni és segítséget nyújtani azoknak az embereknek, akikkel nap mint nap találkoznak.

Ajánlott szakirodalom:

https://kathaz.hu/wp-content/uploads/2018/11/Modszertan_magyar-1.pdf - Modszertan_magyar-1.pdf (kathaz.hu)

(*A megjelölt szakirodalomtól el lehet térni a képzési cél és célcsoport érzékenyítési céljának megtartására figyelemmel).*

Egy illeszkedő történet felolvasása vagy egy rövid kisfilm megtekintése.

1. Témakör: Gyógypedagógiai alapismeretek

Témakör célja: a résztvevők számára áttekintést nyújtson a gyógypedagógia individuális és egyben interdiszciplináris szemléletéről, területeiről, a gyógypedagógiában aktuálisan használatos fogalmakról.

A témakör tantárgyai

1.1. A gyógypedagógia rendszere és a gyógypedagógia területei (12 tanóra elmélet)
1.2. A fogyatékosság meghatározása és lehetséges okai, fogyatékosság-specifikus fogalmak (12 tanóra elmélet, 6 tanóra gyakorlat)
1.3. Fogyatékos személyekkel történő kommunikációs lehetőségek és eszközök (12 tanóra elmélet, 6 tanóra gyakorlat)

1.1. A gyógypedagógia rendszere és a gyógypedagógia területei

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, magyarázat, összehasonlító elemzés, ellenőrző kérdések, oktató videó.

A tantárgy célja: a képzésben résztvevők számára áttekintést nyújtson a gyógypedagógia történetéről a kezdetektől napjainkig. Vázlatos betekintést nyerjenek a gyógypedagógia tudományának és intézményrendszerének kialakulásába. A képzésben résztvevők számára áttekintést nyújtson a gyógypedagógia területeiről. Általános ismereteket nyújtson a gyógypedagógiai tevékenység alapjainak megtanulásához. Ismerkedjenek meg korunk gyógypedagógiai szemléletével. A gyógypedagógiai tevékenységet ellátó és a gyógypedagógiai nevelésben és oktatásban résztvevő intézmények és a személyes gondoskodás keretébe tartozó fogyatékos személyek ellátásaihoz kapcsolódó gyógypedagógiai tevékenységek köre, lehetőségei és megjelenési formái.

A tantárgy rövid tartalma: a gyógypedagógia fogalma, tárgya, célja. A gyógypedagógia rövid történeti vázlata. A gyógypedagógiai rehabilitáció, habilitáció. A gyógypedagógia intézményrendszere. Jelentős változás a közoktatásban. Kezdetben szegregált intézmények. A különleges gondozáshoz való jog. A gyógypedagógus képzés átalakulása. A XX. század második felében a magyar gyógypedagógiára ható irányzatok. A XX. század vége fogyatékosságügyi világforradalom. A klasszikus gyógypedagógia alappillérei. A gyógypedagógiai segítséget igénylő személyek.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: rehabilitáció, habilitáció, SNI, szegregáció, integrált oktatás, pozitív megkülönböztetés, esélyegyenlőség, normalizációs elv, tanulásban akadályozottak, értelmileg akadályozottak, fogyatékosság, akadálymentesség, inklúzió, autonóm személyiség, könnyen érthető kommunikáció.

Kötelező szakirodalom:

- Hoffmann Judit – Mezeiné dr. Isépy Mária (2006) Gyógypedagógiai alapismeretek. Comenius Kft.
- https://epa.oszk.hu/03000/03047/00079/pdf/EPA03047_gyogyped_szemle_2018_1_064-076.pdf

Ajánlott szakirodalom:

- Gordosné Szabó Anna (2004) Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Tankönyvkiadó, Budapest
- Dr. Illyés Sándor (2000) Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest
- Babolcsay Sándorné et al. (2007) A FECSKE Szolgálat kézikönyve
- Fogyatékos Embereket nevelő Családok otthonában nyújtott időszakos Kísérés és Ellátás. Kézenfogva Alapítvány
- Farkasné dr. Gönczi Rita – Szőke József (2019) Fogyatékos Személyek a KÖZszolgáltatás ÜGYfelei. Komplex kisokos. NFSZK, Budapest

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 2003. évi CXXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények feladatairól és működésük feltételeiről

1.2. A fogyatékosság meghatározása és lehetséges okai, fogyatékosság-specifikus fogalmak

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, szemléltetés, magyarázat, információ feldolgozó tevékenységek, olvasott szöveg önálló feldolgozása, ellenőrző kérdések, egyéni feladatmegoldás, oktató videó, gyakorlati tanórákon megfigyelés.

A tantárgy célja: a képzésben résztvevők számára áttekintést adjon a gyógypedagógiában használatos fogalmakról. Tisztázza a legfontosabb fogalmakat és szakkifejezéseket.

A résztvevők ismerkedjenek meg az egyes fogyatékosságokhoz tartozó fogalmakkal, a sérülés-specifikus okokkal, jellemzőkkel, az együttműködés alapvető szabályaival. A társadalmi elvárásnak megfelelő segítő tevékenység felépítésének bemutatása a specifikus területeknek megfelelően.

A tantárgy rövid tartalma: a gyógypedagógiai tevékenységet érintő alapfogalmak és szakkifejezések ismertetése és magyarázata. Sérülés-specifikus fogalmak, szakkifejezések. Definíciók értelmezése.
A fogyatékosságok okai. A funkcionális akadályozottság. Fogyatékossági folyamat. Biológiai károsodás és következményei. A fogyatékosság értelmezése. A környezeti ártalmak, veszélyeztető tényezők.
A fogyatékosság korosztályonkénti és területenkénti megnevezése (SNI, BTM, fogyatékos személy). A látássérülés fogalma, okai, jellemzői. A látássérült személyek csoportjai. A hallássérülés fogalma, okai, jellemzői. A hallássérült személyek csoportjai. A mozgássérülés fogalma, okai, jellemzői. Jelleg és kiterjedés szerinti osztályozás. A mozgássérült személyek csoportjai. A beszédfogyatékosság fogalma, okai, jellemzői. Súlyosság szerinti osztályozás. Az autizmus spektrumzavar fogalma, okai, jellemzői, csoportosítása a kommunikáció, a viselkedés és a szociális kapcsolatok alapján. Értelmi fogyatékosság fogalma, okai, jellemzői. Pszichoszociális fogyatékosság fogalma, okai, jellemzői.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: fogyatékosság, látássérülés, hallássérülés, mozgássérülés, beszédfogyatékosság, autizmus spektrumzavar, súlyos halmozott fogyatékosság, tanulási zavarok, mentális retardáció, diagnózis, terápia, korrekció, siket, gyengénlátó, manipuláció, spontán, finommozgás, testséma, érzékelés, artikuláció, diszlexia, diszgráfia, impulzív, motiváció, hiperaktív.

1.3. Fogyatékos személyekkel történő kommunikációs lehetőségek és eszközök

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás, szemléltetés, magyarázat, információ feldolgozó tevékenységek, olvasott szöveg önálló feldolgozása, ellenőrző kérdések, egyéni feladatmegoldás, oktató videó, gyakorlati tanórákon megfigyelés, interaktív tábla.

A tantárgy célja: a résztvevők ismerjék meg a kommunikáció gyógypedagógiai sajátosságait, ismerjék a modern kommunikációs technikákat. Ismerjék és tudatosan alkalmazzák a verbális, nonverbális és metakommunikáció eszközeit az interperszonális kapcsolataik során. Sajátítsák el a kommunikáció hatékonyságát fokozó tényezőket, módszereket. A képzésben résztvevő legyen képes a fogyatékos személy hiányzó kommunikációs készségeinek kompenzálására, a kommunikáció iránti igény felkeltésére és minél több kommunikációs csatorna felhasználásával a bizalmi légkör kialakítására.

A tantárgy rövid tartalma: a kommunikáció fő fajtái. A kommunikáció sajátosságai a gyógypedagógiában. A segítő személy megjelenésének, kommunikációjának, hangjának, illatának jelentősége a fogyatékos személyekkel való foglalkozás, kommunikáció során. A kommunikáció hatékonyságát fokozó tényezők lehetőségei a gyógypedagógiában.
A látássérült személyek kommunikációs jellemzője. Kommunikáció látássérült személlyel. A hallássérült személyek kommunikációjának jellemzője. Kommunikáció hallássérült személlyel. A mozgássérült személyek kommunikációs jellemzői. Kommunikáció mozgássérült személlyel. Kommunikáció beszédfogyatékos személlyel. Kommunikáció értelmi fogyatékos személlyel. Kommunikáció a súlyosan halmozottan fogyatékos személlyel. Az augmentatív és alternatív kommunikáció (AAK) jelentősége, használata. Az autizmus spektrum zavarral élő személyek speciális kommunikációja. A protetikus környezet, mint kommunikáció.
Példák, eszközök és módszerek bemutatása, kipróbálása, játékos gyakorlatok.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: kommunikáció, verbális, nonverbális, metakommunikáció, augmentatív és alternatív kommunikáció, AAK eszközök, testkommunikáció, szimbólum, interperszonális,

szituáció, vakok verbalizmusa, térköz szabályozása, kontaktus, információforrás, kód, belső kommunikáció, spontán visszacsatolás, reakció, közvetítő csatorna, afázia.

Kötelező szakirodalom:

- Farkasné dr. Gönczi Rita (2018) A könnyen érthető kommunikáció fogalma és szabályrendszere nemzetközi és hazai példák, illetve magyar tapasztalatok szakértők javaslatai alapján – jegyzet (13 oldal). Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft., Budapest
- Bartókné Luthár Barbara – Papp-Horváth Dóra – Tóth Mónika – Zelenka Zsófia (2019) Gyakorlati példák különböző alap kommunikációs helyzetekre, igényekre a speciális kommunikációs szükségletű személyek segítői számára (gesztusjelek, tárgyjelek, PCS grafikák). NFSZK, Budapest
- https://www.nfszk.hu/kiadvanyok/specialis-kommunikacios-igeny-temajaval-foglalkozo-kiadvanyok/gyakorlati-peldak-kulonbozo-alap-kommunikacios-helyzetekre

Ajánlott szakirodalom:

- Gordosné Szabó Anna (2004) Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Tankönyvkiadó, Budapest
- Farkasné dr. Gönczi Rita – Szőke József (2019) Fogyatékos Személyek a KÖZszolgáltatás ÜGYfelei. Komplex kisokos. NFSZK, Budapest
- https://www.efiportal.hu/wp-content/uploads/2021/03/komplex_kisokos_NFSZK_MONTAZS_kiadvany.pdf
- Vaszilkóné Radványi Katalin (1997) Az értelmileg akadályozottak kommunikációja I. Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 2003. évi CXXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények feladatairól és működésük feltételeiről

2. Témakör: Ápolási és gondozási alapismeretek, fogyatékos személyek segítőjének feladatai

Témakör célja: a résztvevők számára áttekintést nyújtson a fogyatékos személy egyes alapvető szükségleteinek kielégítésében alkalmazott tevékenységekről, feladatokról. A kialakított és továbbfejlesztett kompetenciák birtokában a gondozó irányítása mellett aktívan közreműködjön a szociális szolgáltatások szakmai programjának, az egyéni fejlesztési, szolgáltatási, gondozási, illetve rehabilitációs terv megvalósításában. Képessé váljon arra, hogy a fogyatékossággal élő embert támogassa az önálló tevékenységek és a személyes környezet kialakításában. A fogyatékos személy sajátos szükségleteinek gondozó által történő felmérését követően, a gondozóval együttműködve képessé váljon az ápolási, gondozási folyamatok egyes – kompetenciájába tartozó – részfeladatainak elvégzésére, tevékenységével hozzásegítve a gondozót a szakmai feladatok hatékonyabb megoldásához. Tisztában legyen a korlátozó intézkedés fogalmával, fajtáival, főbb alapelveivel, szabályaival.

A témakör tantárgyai

2.1. A legjellemzőbb élettani és kórélettani ismeretek elméleti háttere (30 tanóra elmélet)
2.2. Elsősegélynyújtás (6 tanóra elmélet, 18 tanóra gyakorlat)

2.1. A legjellemzőbb élettani és kórélettani ismeretek elméleti háttere

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás és gyakorlat, magyarázat, szemléltetés, oktató videó, információ feldolgozó tevékenységek, önálló tanulás, ellenőrző kérdések, egyéni gyakorlati feladatmegoldás.

A tantárgy célja: a résztvevők megismerjék az egészséges ember anatómiájának, élettanának alapjait, továbbá a fogyatékos személyek (látás, hallás, mozgás, értelmi, autizmus spektrum zavarral élő), a figyelemzavarral küzdő, a beszédfogyatékos személyek, a hiperaktív és a súlyos halmozottan fogyatékos személyek legjellemzőbb élettani és kórélettani hátterét.

A tantárgy rövid tartalma: az egészséges ember anatómiája, élettana. A látás, hallás, mozgás, értelmi, autizmus spektrum zavar, kromoszóma rendellenesség, halmozottan fogyatékos személy. A figyelemzavar, a hiperaktivitás, a súlyos halmozottan fogyatékosság biológiai, organikus, funkcionális okai, megjelenési formái. Kromoszóma rendellenességek, leggyakoribb formája a Down-szindróma.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: élettan, kórélettan, veleszületett rendellenességek, Down-szindróma, szerzett fogyatékosság.

Kötelező szakirodalom:

- Mándi Barnabás (2012) Anatómia – élettan. Medicina, Budapest
- Horváth József (2013) Egészségügyi alapismeretek. Nemzeti Munkaügyi Hivatal, Budapest

Ajánlott szakirodalom:

- Hoffmann Judit – Mezeiné dr. Isépy Mária (2006) Gyógypedagógiai alapismeretek. Comenius Kft., Pécs
- https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciak_meresi_ertekelesi_eszkozrendszerenek_kialakitasa/2_1865_025_100915.pdf

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 2003. évi CXXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények feladatairól és működésük feltételeiről
- 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékosság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékossági támogatás folyósításának szabályairól
- 60/2004. (VII. 6.) ESzCsM rendelet a pszichiátriai betegek intézeti felvételének és az ellátásuk során alkalmazható korlátozó intézkedések szabályairól

2.2. Elsősegélynyújtás

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás és gyakorlat, magyarázat, szemléltetés, oktató videó, információ feldolgozó tevékenységek, önálló tanulás, ellenőrző kérdések, egyéni gyakorlati feladatmegoldás.

A tantárgy célja: olyan résztvevők képzése, akik megismerik a fogyatékos személyek ápolása és gondozása során felmerülő alapvető elsősegélynyújtási feladatokat, annak elméleti és gyakorlati alapjait. Ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát, célját, feladatát. Az elsősegélynyújtás során a célok megvalósítása érdekében a résztvevők képesek legyenek megfelelő módszereket alkalmazni a fogyatékos személyek segítője kompetenciájának megfelelően. Az elsajátított elméleti és gyakorlati ismereteiket alkalmazni tudják az elsősegélynyújtás során.

A tantárgy rövid tartalma: elsősegélynyújtás, életmentés fogalma, riasztó jelek, tünetek. A sérült, a rosszulléttel küzdő állapotának gyors felmérése. Sérülések, vérzések típusai, ellátásuk. Ájulás, eszméletvesztés felismerése, ellátása. Félrenyelés, légúti idegentest, fulladás, ellátása. Epilepsziás és egyéb görcsrohamok, ellátása. Allergiás reakció, ellátása. Mérgezések felismerése, ellátása. Eszköz nélküli újraélesztés. Vércukorszint lecsökkenése. Mellkasi fájdalom. Tudatzavarok felismerése. Áramütés. A gyors és szakszerű segélykérés, az Országos Mentőszolgálat szakszerű értesítése. Adminisztratív teendők elsősegélynyújtás kapcsán.
Legjellemzőbb elsősegélynyújtást igénylő esetek a fogyatékos személyek személyes gondoskodást nyújtó ellátásokban.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: elsősegélynyújtás, életmentés, riasztó jelek-tünetek, sérülések formái, vérzések típusai, ájulás, eszméletvesztés, eszméletlenség, epilepszia, allergiás reakció, légútbiztosítás, mellkasi kompresszió, újraélesztés, stabil oldalfektetés, Heimlich-féle műfogás.

Kötelező szakirodalom:

- Marsi Zoltán (2016) Elsősegélynyújtási alapismeretek II. Műszaki Könyvkiadó,
  Kiadói kód: MK-3482

Ajánlott szakirodalom:

- Lengyel Tamás (2005) Elsősegélynyújtási alapismeretek. NSZFI, Budapest

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről

3. Témakör: Fogyatékosság-specifikus ápolási és gondozási feladatok

Témakör célja: a résztvevők számára áttekintést nyújtson a fogyatékos személy egyes alapvető szükségleteinek kielégítésében alkalmazott tevékenységekről, feladatokról. A kialakított és továbbfejlesztett kompetenciák birtokában a gondozó irányítása mellett aktívan közreműködjön a szociális szolgáltatások szakmai programjának, az egyéni fejlesztési, szolgáltatási, gondozási, illetve rehabilitációs terv megvalósításában. Képessé váljon arra, hogy a fogyatékossággal élő embert támogassa az önálló tevékenységek és a személyes környezet kialakításában. A fogyatékos személy sajátos szükségleteinek gondozó által történő felmérését követően, a gondozóval együttműködve képessé váljon az ápolási, gondozási folyamatok egyes – kompetenciájába tartozó – részfeladatainak elvégzésére, tevékenységével hozzásegítve a gondozót a szakmai feladatok hatékonyabb megoldásához.

A témakör tantárgyai

3.1. Fogyatékosság-specifikus ápolási és gondozási feladatok (36 tanóra elmélet)
3.2. Fogyatékosság-specifikus ápolási és gondozási feladatok (60 tanóra gyakorlat)

3.1. Fogyatékosság-specifikus ápolási és gondozási feladatok (elmélet)

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás és gyakorlat, magyarázat, szemléltetés, oktató videó, információ feldolgozó tevékenységek, önálló tanulás, ellenőrző kérdések, irányított egyéni gyakorlat, egyéni gyakorlati feladatmegoldás.

A tantárgy célja: olyan személyek képzése, akik ismerik és a munkájuk során felismerik a fogyatékosság típusának megfelelően - a kompetenciahatárok betartása mellett - az elvégezhető gondozási feladatokat.
Az elsajátított elméleti és gyakorlati ismereteiket alkalmazni tudják a sérülés specifikus gondozási folyamatban. Ismerjék meg a vezetendő dokumentációk célját, a más területen dolgozó munkatársakkal való együttműködés és a feladatok egymásra épülésének fontosságát és értelmét.
A fogyatékos személy egyéni szükségletein keresztül kerüljön bemutatásra az ápolási és gondozási munka fontossága és a szükségletek azonosítása.

A tantárgy rövid tartalma: a fogyatékos személyekre (veleszületett és szerzett fogyatékosságra kiterjedően) vonatkozó fontosabb ismeretek fogyatékossági típusokra bontva (látási, hallási, értelmi, mozgásszervi, halmozott fogyatékosság, pervazív fejlődési zavarok, egyéb fogyatékosság). Fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés fogalma és eszközei fogyatékossági csoportokra vonatkoztatva. A fogyatékos személyek gyógyászati és rehabilitációs segédeszközei fogyatékossági csoportokra vonatkoztatva. A fogyatékossági csoportokra vonatkozó legjellemzőbb gondozási és alapápolási feladatok.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: fogyatékossági csoportok, gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök, akadálymentesítés, gondozás, alapápolás.

Kötelező szakirodalom:

- Babolcsay Sándorné et al. (2007) A FECSKE Szolgálat kézikönyve. Fogyatékos Embereket nevelő Családok otthonában nyújtott időszakos Kísérés és Ellátás. Kézenfogva Alapítvány
- Hoffmann Judit – Mezeiné dr. Isépy Mária (2006) Gyógypedagógiai alapismeretek. Comenius Kft., Pécs
- Horváth József (2013) Egészségügyi alapismeretek. Nemzeti Munkaügyi Hivatal, Budapest

- Bujdosó Balázs – Kemény Ferenc (2009) Fogyatékosság és rehabilitáció. NSZFI, Budapest

Ajánlott szakirodalom:

- Dr. Illyés Sándor (2000) Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest
- Gordosné Szabó Anna (2004) Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Tankönyvkiadó, Budapest
- Bokor Nándor (2009) Általános ápolástan és gondozástan. Medicina Könyvkiadó, Budapest
- Klauber András (2016) Ápolás a rehabilitációban. Medicina Könyvkiadó, Budapest

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 2003. évi CXXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 14/2022. (IV. 29.) EMMI rendelet a szociális ágazati képzésekről és vizsgakövetelményekről
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények feladatairól és működésük feltételeiről
- 92/2008. (IV. 23.) Korm. rendelet a fogyatékos személyek alapvizsgálatáról, a rehabilitációs alkalmassági vizsgálatról, továbbá a szociális intézményekben ellátott személyek állapotának felülvizsgálatáról
- 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékosság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékossági támogatás folyósításának szabályairól

4. Témakör: A szociális munka/szociális segítés alapjai

Témakör célja: a résztvevők megismerjék a szociális munka kialakulásának főbb állomásait, formáit, területeit. A résztvevők megismerjék a szociális munka kompetenciakörébe tartozó problémákat és a szociális szolgáltatások igénybevevőinek különböző csoportjait, a szociális munka színtereit, intézménytípusait, munkaformáit.

A témakör tantárgyai

4.1. A személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatások szakmai feladatai és működésük feltételei (12 tanóra elmélet)
4.2. A fogyatékos személyek foglalkoztatásának alapjai (3 tanóra elmélet)
4.3. A fogyatékos személyek foglalkoztatása (3 tanóra elmélet, 12 tanóra gyakorlat)
4.4. A fogyatékos személyeket érintő társadalmi kihívások (12 tanóra elmélet)

4.1. A személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatások szakmai feladatai és működésük feltételei

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás és gyakorlat, beszélgetés, magyarázat, szemléltetés, oktató videó, információ feldolgozó tevékenységek, irányított egyéni gyakorlat, feladatmegoldás. Rövid kisfilmek, cikkek, összeállítások elemzése, saját élmények, vélemények meghallgatása fogyatékos személyekről. Interaktív diskurzus, szemléletformálás.

Tantárgy célja: a résztvevők megismerjék a szociális munka fogalmát, kialakulásának főbb állomásait, formáit, területeit, a kompetenciakörébe tartozó problémákat és a szociális szolgáltatások igénybevevőinek különböző csoportjait, a szociális munka színtereit, az értékek, elméletek és a gyakorlat egymással szorosan összekapcsolódó rendszerét röviden.
A fogyatékossággal kapcsolatos attitűdök és gondolkodási módok és értelmező modellrendszerek (morális-medikális-szociális-ember jogi modell).

A tantárgy rövid tartalma: a szociális munka kialakulásának főbb állomásai. A szociális munka formái, területei. A személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatások, szakmai feladatai és működésük feltételei. A fogyatékos személyek szociális alap- és a szakosított ellátásainak bemutatása, a vezetett szakmai dokumentáció célja (gondozási terv, egyéni fejlesztési terv, egyéni szolgáltatási terv). Miért van szükség a gondozási terv, egyéni fejlesztési terv, egyéni szolgáltatási terv, látogatási és eseménynapló elkészítésére, mit tartalmaz, ki vesz részt az elkészítésében. Elkészült dokumentumok átnézése, értelmezése. Hol a helye a fogyatékos személyek segítőjének a dokumentumok elkészítésében, megvalósulásában. Kiemelendő a támogatott lakhatás: egyéni szükségletekhez illeszkedő; személyközpontú, egyénre szabott szolgáltatások, támogatások, programok; meglévő képességekre való építés; a lakhatás és a mindennapi életvitel támogatásának különválasztása; csoportos és a képviseleti megoldások mellőzése, a döntés szabadságának biztosítása.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: szociális munka, szociális segítés, szociális alap- és a szakosított ellátások (Könczei György és Hernádi Ilona morális modell - medikális modell - szociális modell - ember jogi modell), támogatott lakhatás, személyközpontú, egyénre szabott szolgáltatások, támogatások, programok.

Ajánlott szakirodalom:

- Fogyatékos_személyek_a_21._századi_magyar_társadalomban_A.pdf

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 2003. évi CXXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ehhez kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények feladatairól és működésük feltételeiről

4.2. A fogyatékos személyek foglalkoztatásának alapjai

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás és gyakorlat, magyarázat, szemléltetés, oktató videó, információ feldolgozó tevékenységek, önálló tanulás, ellenőrző kérdések, irányított egyéni gyakorlat, egyéni gyakorlati feladatmegoldás.

Tantárgy célja: a résztvevők megismerjék a személyes gondoskodást nyújtó alap és szakosított szolgáltatások rendszerét, szakmai feladatait és működésük feltételeit, interaktív, csoportos munka keretében.

A tantárgy rövid tartalma: szociális alap- és szakosított ellátási formák fogyatékos személyek ellátásában. Étkeztetés. Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás. Támogató szolgáltatás. Nappali ellátás. Tartós bentlakásos intézmény - ápolást, gondozást nyújtó intézmény, rehabilitációs intézmény, lakóotthon, átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény, támogatott lakhatás. Szt. 57. § (1)-(2).

A tanóra során tisztázandó fogalmak: szociális alapellátás, szociális szakosított ellátás, szociális rászorultság, munkakörök, szakképzettség és szakképesítés (SzCsM rendelet).

Ajánlott szakirodalom:

- Bánfalvy Csaba (2000) Fogyatékosság és szociális hátrány. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek (pp. 98-100.). BGGYTF, Budapest

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények feladatairól és működésük feltételeiről

4.3. A fogyatékos személyek foglalkoztatása

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás és gyakorlat, magyarázat, szemléltetés, oktató videó, információ feldolgozó tevékenységek, önálló tanulás, ellenőrző kérdések, irányított egyéni gyakorlat, egyéni gyakorlati feladatmegoldás.

Tantárgy célja: a résztvevők megismerjék a fogyatékos személyek foglalkoztatásának lehetőségeit, fajtáit, formáit.

A tantárgy rövid tartalma: a szocioterápiás foglalkozások formáinak az ellátást igénybe vevő életkorának és egészségi állapotának, képességeinek megfelelő megválasztása, az egyéni gondozási, fejlesztési tervben, illetve rehabilitációs programban megfogalmazott célkitűzésekkel összhangban. A szocioterápiás foglalkozások formái: munkaterápia, terápiás és készségfejlesztő foglalkozás, fejlesztő foglalkozás.
Szabadidős programok, egyéb foglalkoztatási formák és lehetőségek fogyatékos személyek részére (védett, nyílt foglalkoztatás formákról röviden).
A bentlakásos intézmény feladatkörében gondoskodik az ellátást igénybe vevő mentálhigiénés ellátásáról.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: foglalkoztatás, mentálhigiénés ellátás biztosítása.

Ajánlott szakirodalom:

- Bánfalvy Csaba (2000): Fogyatékosság és szociális hátrány. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógiai alapismeretek (pp. 100-112). BGGYTF, Budapest

Jogszabályok:

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények feladatairól és működésük feltételeiről

4.4. A fogyatékos személyeket érintő társadalmi kihívások

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás és gyakorlat, magyarázat, szemléltetés, oktató videó, információ feldolgozó tevékenységek, önálló tanulás, ellenőrző kérdések, irányított egyéni gyakorlat, egyéni gyakorlati feladatmegoldás.

Tantárgy célja: a résztvevők ismerjék meg a fogyatékos személyeket érintő társadalmi kihívásokat.

A tantárgy rövid tartalma: a fogyatékos személyeket érintő társadalmi kihívások. Fogyatékos személy és környezete, család, iskola, munkahely. Párkeresés, párkapcsolat, párkapcsolati problémák. Fogyatékos személy a családban. Iskola és pályaválasztás nehézségei. Integrált intézmények. Párválasztási problémák. Együttműködés segítő szakemberekkel.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: család, iskola, foglalkoztatás, párkapcsolat.

Kötelező szakirodalom:

- https://marieclaire.hu/riporter/2019/08/23/fogyatekoskent-part-keresni-olyan-mint-minden-nap-kitolteni-a-lottot/
- Mi nők.pdf

Ajánlott szakirodalom:

- https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/54881/Fogyat%C3%A9kos_szem%C3%A9lyek_a_21._sz%C3%A1zadi_magyar_t%C3%A1rsadalomban_A.pdf
  Az épségizmus mint magyarázóelv a fogyatékossággal élő emberek helyzetének megértésében 176. old.

Jogszabályok:

- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról

5. Témakör: Érdekvédelem, panaszkezelés, esélyegyenlőség

Témakör célja: olyan résztvevők képzése, akik ismerik a szociális szolgáltatások jogszabályi hátterét, az igénybevevők érdekvédelmét. A résztvevők megismerjék a digitális kultúra alakulását a szociális szolgáltatásokban.

A témakör tantárgyai

5.1. Szociális szolgáltatások jogszabályi háttere (24 tanóra elmélet)

5.1. Szociális szolgáltatások jogszabályi háttere

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás és gyakorlat, magyarázat, szemléltetés, oktató videó, információ feldolgozó tevékenységek, önálló tanulás, ellenőrző kérdések, irányított egyéni gyakorlat, egyéni gyakorlati feladatmegoldás.

Tantárgy célja: szociális szolgáltatások jogszabályi hátterének megismerése.

A tantárgy rövid tartalma: a fogyatékossággal élő igénybevevők érdekvédelme a fogyatékos személyek szociális alap- és a szakosított ellátásában (érdekképviseleti fórum, ellátotti önkormányzat, ellátottjogi képviselő). Panaszkezelés. A szociális szolgáltatást végzők jogai. A fogyatékossággal élők jogait tartalmazó Fogyatékossággal Élő Személyek Jogairól szóló egyezmény (CRPD) (röviden). A digitális kultúra és a digitális írástudás helye az ellátásban. (Dokumentáció, adatkezelés, kommunikációs felület, adatkezelés/adatvédelem, online tér stb., előnyök és veszélyek.)

A tanóra során tisztázandó fogalmak: CRPD, ÉFOSZ, FESZT, civil szervezet, digitális kultúra, info-kommunikációs eszköz.

Kötelező szakirodalom:

- E_Csemane_Varadi_Erika.pdf (uni-miskolc.hu)
  FOGYATÉKOSSÁG ÉS AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM – JOGI ASPEKTUSOK

Jogszabályok:

- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 2003. évi CXXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről

6. Témakör: Szakmai készségek

Témakör célja: olyan résztvevők képzése, akik ismerik a szakmai készségeiket, alkalmazni tudják a fogyatékos személyekkel való megfelelő kommunikációt, ismerik a kompetencia határaikat, megfelelően tudnak együttműködni a fogyatékos személyekkel, hozzátartozóikkal és az őket ellátó szakterületek képviselőivel.

A témakör tantárgyai

6.1. Szakmai készségfejlesztés (12 tanóra elmélet, 12 tanóra gyakorlat)

6.1. Szakmai készségfejlesztés

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó módok, jellemzők: interaktív előadás és gyakorlat, magyarázat, szemléltetés, oktató videó, információ feldolgozó tevékenységek, önálló tanulás, ellenőrző kérdések, irányított egyéni gyakorlat, egyéni gyakorlati feladatmegoldás.

Tantárgy célja: a résztvevők megismerjék a kommunikáció gyógypedagógiai sajátosságait. Ismerjék meg a modern kommunikációs technikákat. Ismerjék és tudatosan alkalmazzák a verbális, non-verbális és metakommunikáció eszközeit az interperszonális kapcsolataik során. Sajátítsák el a kommunikáció hatékonyságát fokozó tényezőket, módszereket.

A tantárgy rövid tartalma: szakmai készségfejlesztés, kommunikáció, kompetenciahatárok, konfliktuskezelés, együttműködés, játékos feladatok, gyakorlatok. Kommunikáció fő fajtái. Kommunikációs szituációk. A személyközi kommunikáció csatornái. Távolság és közelség a kommunikációban, testkommunikáció. A protetikus környezet mint kommunikációs eszköz.
Kommunikáció a fogyatékos személy családjával.
Ismeret, készség, tudás, kognitív és gyakorlati jártasság, motiváció, személyiségjegyek, magatartás, szociális komponens, attitűd stb. Szakmai készség és kompetencia fejlesztésére irányuló feladatok és játékos gyakorlatok.

A tanóra során tisztázandó fogalmak: szakmai készségek, kommunikáció, verbális, non-verbális, metakommunikáció, kompetenciahatárok, ismeret, készség, tudás, jártasság, motiváció, személyiségjegy, magatartás, szociális kapcsolat, attitűd, konfliktus stb.

Kötelező szakirodalom:

- https://www.nfszk.hu/kiadvanyok/specialis-kommunikacios-igeny-temajaval-foglalkozo-kiadvanyok/gyakorlati-peldak-kulonbozo-alap-kommunikacios-helyzetekre

Ajánlott szakirodalom:

- Sándor-Lenkei Aida – Sándor Tamás (2014) Szakmai együttműködés és segítő kapcsolat. Nemzeti Munkaügyi Hivatal, Budapest

A KÉPZÉSI PROGRAM GYAKORLATA

„Ahhoz, hogy a képzés versenyképes legyen, élet- és élményszerűvé kell tenni …”
A gyakorlati képzést szociális szolgáltatónál/intézményben kell megszervezni.

A gyakorlati képzési rész óraszáma: 120 óra

1.2.1. A fogyatékosság meghatározása és lehetséges okai, fogyatékosság-specifikus fogalmak (6 tanóra gyakorlat)

Gyakorlat tartalma: találkozás a látássérült, hallássérült, mozgássérült, a beszédfogyatékos, értelmi fogyatékos, autista és a súlyos-halmozott fogyatékos személlyel. Gyógypedagógiai lehetőségek alkalmazása a gyakorlatban.

1.3.1. Fogyatékos személyekkel történő kommunikációs lehetőségek és eszközök (6 tanóra gyakorlat)

Gyakorlat tartalma: kommunikáció látássérült személlyel. Kommunikáció hallássérült személlyel. Kommunikáció mozgássérült személlyel. Kommunikáció beszédfogyatékos személlyel. Súlyosan-halmozottan sérült személlyel történő kommunikáció. Az autizmus spektrum zavarral élő személyekkel történő speciális kommunikáció. A protetikus környezet, mint kommunikáció alkalmazása. A térköz szabályozása autizmus spektrum zavarral élő személyeknél. A hiperaktív és a figyelemzavaros személlyel történő kommunikáció. Kapcsolattartás, kommunikáció a fogyatékos személy családjával. A kommunikáció hatékonyságát fokozó tényezők alkalmazása a kommunikáció során.

2.2.1. Elsősegélynyújtás (18 tanóra gyakorlat)

Gyakorlat tartalma: elsősegélynyújtás, életmentés során a riasztó jelek, tünetek felismerése. A sérült, a rosszul lévő állapotának gyors felmérése. Sérülések, vérzések típusainak felismerése, ellátása. Ájult-eszméletvesztéses személy felismerése, ellátása. Félrenyelés-légúti idegentest, fulladás esetén az érintett személy ellátása, Heimlich-féle műfogás gyakorlata. Epilepsziás és egyéb görcsroham esetén az érintett személy ellátása. Allergiás reakció észlelése, majd ellátása. Mérgezések felismerése, ellátásuk. Eszköz nélküli újraélesztés gyakorlata, automata defibrillátor alkalmazása. Vércukorszint kóros változásának észlelése, ellátása. Mellkasi fájdalom észlelése, ellátása. Tudatzavarok felismerése, ellátásuk. Áramütés esetén szakszerű ellátás. A gyors és szakszerű segélykérés gyakorlata. Adminisztratív teendők elsősegélynyújtás kapcsán. Mindezen feladatok elvégzése a fogyatékos személyek segítője kompetenciájának megfelelően.

3.2.1. Fogyatékosság-specifikus ápolási és gondozási feladatok (60 tanóra gyakorlat)

Gyakorlat tartalma: általános egészségvédelmi és gondozási tevékenység megfigyelése és bekapcsolódás a gondozási tevékenység végzésébe. A gondozás: az igénybe vevő bevonásával történő, tervezésen alapuló, célzott segítés mindazon tevékenységek elvégzésében, amelyeket saját maga tenne meg, ha erre képes lenne, továbbá olyan rendszeres vagy hosszabb idejű testi-lelki támogatása, fejlesztése, amely elősegíti a körülményekhez képest legjobb életminőség elérését, illetve a családban, társadalmi státuszban való megtartását, visszailleszkedését. Az ápolás és a gondozás közötti különbségek, kompetenciahatárok az

étkezésben, a pihenésben, mozgásban és a helyes életritmus kialakításban stb. Egy kiválasztott fogyatékos személy általános gondozási igényeinek a támogatása.
Gondozási feladatok sérült személyek körében. Kapcsolatfelvétel, együttműködés az intézmény gyógypedagógusaival, nevelőivel, ápolóival, gondozóival. Az intézmény működésének személyi és tárgyi feltételeinek megfigyelése. Az intézmény által gondozott személyek megfigyelése, kapcsolatfelvétel a személlyel. Gondozási tevékenység megfigyelése. A sérült személy testi szükségleteinek megfigyelése, bekapcsolódás a szükségletek kielégítésébe. A sérült személy mozgásigényének megfigyelése, bekapcsolódás az összerendezett mozgás fejlődésének elősegítésébe. A sérült személy higiénés szokásrendszerének megfigyelése, bekapcsolódás a higiénés szokásrendszer kialakításába. A sérült személy önkiszolgáló folyamatainak megfigyelése, bekapcsolódás az önkiszolgálás folyamatába.

A fogyatékos személyek segítője képzésben részt vevő segít a látás, hallás, mozgás, a beszéd, az értelmi, a súlyos-halmozott fogyatékos és az autizmus spektrumzavarral élő, továbbá a tanulási- és magatartás zavart mutató, a súlyos halmozottan fogyatékos személyek gondozásában, önkiszolgálási és a higiénés szokásrendszerének kialakításában. Segítséget nyújt a gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök használatában. Segítséget nyújt a mozgássérült személy pozícionálásában. Alkalmazza a mozgássérült személy, leginkább a fekvő beteg fogyatékos személy felfekvésének megelőzési módjait, eszközeit. Segítséget nyújt az akadálymentes és biztonságos közlekedés kialakításában, a közlekedés eszközeinek használatában. Segítséget nyújt a speciális kommunikációs eszközök használatában. Megismeri és használja a gyakorlati helyen alkalmazott dokumentációt.

4.3.1 A fogyatékos személyek foglalkoztatása (12 tanóra gyakorlat)

Gyakorlat tartalma:
Foglalkozásokon, valamint foglalkoztatásban való részvétel, bevezetésként 2-2 óra hospitálás után aktív gyakorlati munka.
Az intézmény profiljától, lehetőségeitől, illetve a célcsoport fogyatékosságának súlyossági fokától, típusától függően:
szocioterápiás foglalkozás vagy munkaterápia, terápiás és készségfejlesztő foglalkozás, és szabadidős program, (sport, kulturális, egyéb) egyéni vagy csoportfoglalkozás keretében.
Foglakoztatás területén pedig képzési célú foglalkozás vagy fejlesztő foglalkoztatás.

6.1.1. Szakmai készségfejlesztés (12 tanóra gyakorlat)

Gyakorlat tartalma: önfejlesztés. Hatékony kérdezés készsége. Nondirektív beszélgetés. Konfliktuskezelési készség fejlesztése. Empatikus készség. Tolerancia. Kapcsolatteremtő készség. Segítőkészség. Ismeretek helyénvaló alkalmazása. Problémaelemzés, -feltárás. Helyzetfelismerés.

Javasolt tématerületek: kognitív és gyakorlati készségek és jártasságok, magatartási és szociális komponensek, hozzáállás, attitűd, személyiségjegyek, motiváltság, készség- és kompetenciafejlesztés, konfliktuskezelés.

Cél a képzésen résztvevők készség és kompetenciájának fejlesztése.

A képzés lezárása: vélemény, benyomás, érzések, mit viszek magammal…, mi az, amiben fejlődtem, miben szeretnék fejlődni, mit tudok alkalmazni a munkahelyemen stb.